

NIEMANDSLAND

Bellevue Lunchtheater

Tekst: Eva Jansen Manenschijn

Regie: Eva Tijken

DEEL 1

Een jonge man, begin dertig, staat op een berg, een stuk braakland.

Naast hem staat een jonge vrouw van dezelfde leeftijd. Ze dragen

allebei rouwkleding. Vanaf deze plek kijken ze uit over de stad en de

zee erachter. Het is een koele nazomerse dag. Een paar meter

verderop ligt het graf van zijn overleden moeder. Hij kijkt tot het einde

niet naar het graf.

HIJ

Ik pakte mijn koffer van de band

Een douanebeambte gluurde naar me

De rest van het orkest was me vooruit gelopen

Ik wijs dat ik bij hen hoor

Hij vraagt me waar mijn instrument is

Ik leg hem uit dat ik pianist ben

Maar hij wenkt een andere beambte

Ze nemen me mee naar een aparte kamer

Ze gaan door mijn spullen

De beambte vraagt me mijn kleren uit te trekken

‘Dit is mijn geboortestad’, zeg ik

Hij tast met zijn handen over heel mijn lichaam

Bromt dat een misdaad ook op eigen grond wordt gepleegd

Hij gaat achter een computer zitten en begint te typen

Terwijl ik onder de ogen van zijn collega mijn kleren moet aantrekken

Ik zeg dat het er hier vroeger heel anders aan toe ging

‘Jij bent hier lang niet geweest, de tijden zijn veranderd’, zegt hij

‘Er is dreiging’

Dreiging, dreiging, dreiging?

Ik snap niet wat hij bedoelt

Hij staat op, gebaart dat ik moet blijven zitten

Samen met de andere beambte gaat hij naar buiten

Draait de deur op slot

Pas na een half uur lieten ze me gaan

Zonder enige verontschuldiging

ZIJ

De controles zijn strenger geworden

Sinds een paar weken is het ernstig

Ze zijn bang voor iedereen die er vreemd uitziet

HIJ

Zie ik eruit als iemand die niet van hier is?

ZIJ

Jij bent heel lang weggeweest

HIJ

Voor jou zal het ook lastig zijn

ZIJ

Omdat ik hier niet vandaan kom?

Ik woon langer in deze stad dan jij er gewoond hebt

HIJ

In iedere stad waar ik speel word ik verwelkomd

Uitgerekend in mijn geboortestad kijken ze me wantrouwend aan

ZIJ

De stad is allang niet meer hetzelfde

Jij bent zo lang weggeweest

Jij weet niet hoe het hier is

Alles is veranderd

HIJ

Waarom zeg je dat?

Zeg je dat omdat ik te laat ben?

ZIJ

Ik ben het gewend om te wachten

Hij reageert niet.

ZIJ

Ik ben blij dat jij er nu bent

Ze zwijgen.

HIJ

Is dat de oude vijgenboom?

ZIJ

Ja, dat is onze vijgenboom

HIJ

Waar ik ook op de wereld heb gespeeld, nergens heb ik zo'n plek
gevonden

Ik moet er altijd aan denken hoe wij deze berg op zijn gelopen

ZIJ

Dat is lang geleden

HIJ

Kan je je dat nog herinneren?

ZIJ

Ja, dat weet ik nog goed

En dan schreeuwde en spuugde jij naar beneden, op de stad

Je hebt nooit gezegd waarom je dat deed

HIJ

Geen idee waar dat voor nodig was

Ze lachen.

ZIJ

Onrust misschien

HIJ

Geen idee

De stad en ik hadden altijd een moeilijke relatie

Ik weet nog toen ik jou voor het eerst deze plek liet zien

En hoe jij de vijgenboom omarmde

ZIJ

Ik kom hier nog steeds graag

HIJ

Dus jij komt hier nog steeds?

ZIJ

Bijna iedere dag

HIJ

Ik heb er nooit bij stil gestaan dat jij na mijn vertrek nog regelmatig op deze plek zou komen

ZIJ

Ik kom hier vaak

Heel vaak

Veel vaker dan ik hier met jou ben gekomen

HIJ

Ik herinner me deze plek nog alsof we er gisteren stonden

ZIJ

Wij waren nog jong

Nog maar net volwassen

Ik was eenentwintig toen jij wegging

HIJ

In het vliegtuig stelde ik me voor hoe je er nu uitziet

Ik moest mezelf wijsmaken dat je nu geen meisje meer bent

Maar een vrouw

Het idee stond me tegen

Nu blijkt dat je amper bent veranderd

ZIJ

Vind jij dat?

HIJ

Alleen de manier waarop je spreekt is anders

ZIJ

Hoe bedoel je?

HIJ

Je toon is scherper

ZIJ

Scherper?

HIJ

Of zekerder misschien

Weet ik veel

Weet je nog dat je vroeger van die shirts droeg?

ZIJ

Je bedoelt mijn schoonmaakshirts?

HIJ

Je was mooi

Toen, in de schoonmaakshirts

Onschuldig, schoon

Zag er niet uit als een dienstmeisje

Nu ben je nog mooier geworden

Hoe zie ik eruit?

Zij denkt na.

ZIJ

Ik weet het niet

HIJ

Je mag het best zeggen

Ik vraag om je eerlijke mening

ZIJ

Moe

Je ziet er moe uit

Heel moe

HIJ

Hoe kun je dat nou zeggen?

ZIJ

Je vroeg er toch naar?

HIJ

Is dat wat je tegen mij te zeggen hebt na zo'n lange tijd?

ZIJ

En we hadden afgesproken om nooit tegen elkaar te liegen

HIJ

Waarschijnlijk heb je gelijk

Het was een lange vlucht

Ze zwijgen.

HIJ

Dus jij vindt echt dat ik achteruit ben gegaan?

ZIJ

Is dat belangrijk voor jou?

HIJ

Ik zit veel in vliegtuigen

Ik heb weinig rust

ZIJ

Vergeet je dan niet uit te rusten?

HIJ

Ja misschien

Het zou best kunnen

Maar nu ben ik hier met jou

ZIJ

En hoe is dat?

HIJ

Rustig

Om eerlijk te zijn

Het is wel even wennen

ZIJ

Ik denk dat ik je begrijp

HIJ

Het is fijn na al die jaren

Maar even wennen

Ik was opgelucht dat je op mijn uitnodiging inging om hier af te spreken

ZIJ

Waarom zou ik er niet op ingaan?

HIJ

Ik dacht dat je misschien boos was

ZIJ

Zo heb ik er nooit over nagedacht

HIJ

Ik wilde je graag zien

Ik was na een lange tijd weer in de stad

Dus het leek me mooi om jou met af te spreken

ZIJ

Hoe lang blijf je?

HIJ

Ik weet het niet

Ik speel vanavond in het concertgebouw

ZIJ

Waar slaap je vannacht?

HIJ

Ik overnacht in een hotel in de stad

Ze zwijgen.

HIJ

Het is vreemd om hier te spelen

In de zaal waar ik nooit gespeeld heb

Uiterekend deze zaal is me vreemd

Ik speel meer dan honderd concerten per jaar

Ken zoveel zalen over de hele wereld

Alleen in deze zaal heb ik nog nooit gespeeld

Terwijl ik er zo vaak kwam om met mijn moeder naar concerten te
luisteren

ZIJ

Kon je niet eerder komen?

HIJ

Hoe bedoel je?

ZIJ

Het is bijna een jaar geleden dat ze begraven werd

Het was een dag in oktober

Het had die nacht ervoor geregend
Maar het was een zachte herfstregen
Toen ik die ochtend bovenkwam rook het naar aarde en gras
Je moeder had me alles toevertrouwd
Ze had me van tevoren gezegd hoe ze alles wilde hebben
Ik heb alles precies zo uitgevoerd
Alles zoals zij het wilde hebben

HIJ

Als ik had gekund, was ik gekomen
Dat weet je toch?

ZIJ

Wil je nu haar graf zien?

HIJ

Ik kan nog niet geloven dat ze hier ligt
Onder deze vijgenboom
Precies waar wij altijd zaten

Hoe is dat mogelijk?

ZIJ

Ik heb het je toch verteld?

HIJ

Hoe kwam ze erbij hier begraven te willen worden?

Heb je haar verteld over onze boom?

ZIJ

Toen ze ziek werd besloot ze niet meer naar buiten te gaan

Ik wees haar de berg aan en zei

‘Wij gaan samen naar boven’

We zijn vroeg vertrokken

Je moeder steunde zwaar op me

Haar fragiele, schuifelende lichaam

Ik heb haar de vijgenboom laten zien

Haar laten zien dat je hier het beste uitzicht hebt

Ze wist meteen

‘Hier wil ik begraven worden’

‘Op deze plek’

HIJ

Heb jij haar over ons verteld?

ZIJ

Eigenlijk mag ze hier niet liggen

Ze had beneden in de stad begraven moeten worden

De berg valt moeilijk te controleren en de ambtenaren zijn streng

Maar ze kende iemand van de gemeente en ze stond erop

Heeft hem brieven geschreven

Uitgenodigd thuis

Liet me diners voor hem koken

Alsof hij haar geliefde was

HIJ

Ze wist goed hoe ze iemand moest bespelen

ZIJ

Ik zal nooit vergeten hoe ze me aankeek toen ik haar voor het eerst

zag

Die blik

Hoe haar ogen mijn gezicht afzochten

Voor haar wilde ik alles doen

HIJ

Het is vreemd

Ik heb haar zo lang niet gezien

Veertien jaar niet gezien

En nu ligt ze hier op onze plek

Dood

Onze plek is nu een dode plek

ZIJ

Dat moet je niet zeggen

Ze deed het niet om je te kwetsen

HIJ

Denk je dat of weet je dat?

ZIJ

Je moet je moeder niet zo wantrouwen

HIJ

Het klinkt alsof jullie het goed hadden

ZIJ

Ja, we hadden het goed

We onderhielden het huis, de tuin

We aten samen, lazen elkaar voor

We wandelden de berg op aan het einde van de middag

Een langzame, stille wandeling

We zaten onder de boom

We koesterden de stilte

We ontvingen geen mensen meer

We hadden ze niet nodig

HIJ

En die ambtenaar dan?

ZIJ

Wat bedoel je?

HIJ

Voor belangrijke mensen nam ze natuurlijk wel de tijd

ZIJ

Dat was een uitzondering

De dood is toch iets uitzonderlijks

Ze zwijgen.

ZIJ

Soms loop ik door het huis met al haar spullen

Ieder ding roept een herinnering op

De vleugel in de woonkamer is niet meer aangeraakt sinds jij wegging

Weet je nog de vleugel die moeder plotseling liet komen?

In de woonkamer laat plaatsen om de piano te vervangen

Je bent te goed voor die oude piano, vindt ze

Ze roept me en wijst me naast je te komen staan

Ze vraagt of ik de bladzijdes om kan slaan

Ik kan geen noten lezen, dus je moet steeds een knikje geven

Je begint te spelen

Ik kijk naar je handen

Naar je nek die soms naar me knikt

Met haar vinger tikt ze zacht de maat op de vleugel

Daar staat ze tegenover ons

Ze kijkt naar ons

Weet je dat nog?

HIJ

Ja

Dat weet ik nog goed

ZIJ

Je moeder heeft jou de muziek gegeven

HIJ

Mij de muziek gegeven?

Hoe durfde ze

Is dat wat ze mensen vertelde?

ZIJ

Dat is wat ze zei

Ze zei het met trots

HIJ

Die trots herken ik

De trots waarmee ze zichzelf alle successen kon toe-eigenen

Het is nog even wennen

Waarschijnlijk ben ik moe

Sorry

Het graf

Ik weet het niet

Ze zwijgen.

ZIJ

Ze heeft jou het huis nagelaten

HIJ

Ja

Ik wist niet dat jij -

ZIJ

Jouw moeder en ik vertelden elkaar alles

Weet je al wat je met het huis gaat doen?

HIJ

Ik moet erover nadenken

ZIJ

Heb je dat nog niet gedaan?

HIJ

Het is zo lang geleden

Ik weet niet eens meer hoe het huis eruitziet

ZIJ

Al die spullen

Alle spullen in het huis

Het is geschiedenis

Het is waar je vandaan komt

HIJ

Ik weet het niet

Het voelt als een vorig leven

Ik weet niet eens meer hoe het huis eruitziet

ZIJ

Je moet er goed over nadenken

HIJ

Ja, dat zal ik doen

ZIJ

Ik heb een bed opgemaakt in je kamer

Je zult zien hoe weinig er is veranderd

HIJ

Ik slaap vannacht in het hotel

ZIJ

Blijf thuis slapen

HIJ

Ja, ik zal erover nadenken

Ze zwijgen.

HIJ

Op het pad hier naartoe plukten wij toen altijd bramen

Zo veel dat we er rode handen van kregen

Zomersrood

We aten ze hier op

Onder de boom

Onder de vijgenboom

In de schaduw

ZIJ

Het waren fijne afwisselingen op het werk

HIJ

Kan jij je die zomeravond nog herinneren?

Toen wij zonder dat we het doorhadden plotseling omsloten waren
door het donker

Opgesloten

Wij konden het pad nauwelijks terugvinden

We zijn tastend naar beneden gegaan

We hielden elkaar vast

Schuifelend de ene voet voor de ander

ZIJ

Hier vergaten wij de tijd

HIJ

Denk je ook niet dat dat soort momenten tijdloos zijn?

Hoe wij bramen plukten en onder de boom zaten

Hoe we uit de tijd vielen

Wij kunnen die momenten herbeleven

Momenten in het felle licht

Tijdloos

Gescheiden van de duisternis

ZIJ

Dat kan zo zijn

Al zijn er ook andere momenten die deze momenten kleuren

HIJ

Wat voor momenten?

ZIJ

Het ene moment in het licht van het andere

Werkt het niet altijd zo?

HIJ

Voor mij niet

ZIJ

Is het je opgevallen dat er dit jaar weinig bramen zijn?

Het pad raakt overwoekerd

Niemand houdt het meer bij

Het duurt niet lang meer of het pad is dichtgegroeid

Ze zwijgen.

DEEL 2

HIJ

Vanaf het vliegveld nam ik een taxi

De chauffeur reed via de buitenwijken naar de stad

Veel woningen in de flats hadden de rolluiken naar beneden

Op een aantal kruispunten lagen bergen afval

Toen we bij de boulevard aankwamen was die afgezet

Er stond een tank op de weg en twee gewapende mannen

die de chauffeur maanden rechtsaf te slaan

Het centrum in

Terwijl hij afsloeg

Zag ik door de achterraut nog net het strand

De trottoirs

Uitgestorven

Niemand

Alleen de aanblik van de platanen

De parasols die zachtjes in de wind bewogen
In de stilte
We reden door de winkelstraten
Vlakbij het plein zag ik een winkel
De etalageruit was kapotgeslagen
Het trottoir en de straat lagen vol versplinterd glas
‘Wat is er aan de hand?’, vroeg ik de chauffeur
Er zat glas tussen ons in
Hij hoorde me niet
Ik klopte op het raam
Hij gebaarde met zijn hand naar de sticker op de ruit
‘Gelieve niet te praten met de chauffeur gedurende de rit’
Ik keek via zijn achteruitkijkspiegel naar de chauffeur
Zijn blik gaf me geen antwoord
Was strak op de weg gericht
De chauffeur nam de weg door het park
De chauffeur stopte op de parkeerplaats van ons huis
Ik zat daar
Zag door de bomen de tuindeuren

Een stukje van de vleugel in de woonkamer
De chauffeur klopte tegen het glas in de taxi
Maakte een gebaar dat we verder moesten rijden
We bleken al twintig minuten stil te staan
Het schoot me te binnen dat jij al op de berg moest zijn
Dat ik te laat was

ZIJ

Ik herinner me de laatste keer dat je voor mij speelde
Thuis
Aan de vleugel
Naar me knikte
De laatste keer naar me knikte
Ik voel nog de kou die door de open tuindeuren naar binnenwaait
Alsof het gisteren was

HIJ

Het spijt me

Ja, het spijt me

ZIJ

Waar ben je toen naartoe gegaan?

HIJ

Ik ben gaan rijden

Zonder plan

Rondjes door de stad

Ik durfde niet door te rijden

Rusteloos

Steeds dezelfde rondjes

Door de nacht

ZIJ

Je was dus nog in de buurt?

HIJ

De volgende ochtend wilde ik terugrijden

Terugkeren

Thuiskomen

Maar ik wist dat ik haar overwinningsblik niet zou kunnen verdragen

ZIJ

Waar ging je dan heen?

Hij reageert niet.

ZIJ

Het pianospelen pakte goed voor je uit

HIJ

Het was mijn redding

ZIJ

Een paar maanden nadat jij weg was vond ik een envelop in de

handschoenenla

Er zat een krantenknipsel in

Over jou en een concert

Een foto van je erbij

HIJ

Had zij die uitgeknipt?

ZIJ

Het was vreemd je zo succesvol te zien

Terwijl wij de scherven opraapten was jij verder gegaan

HIJ

Pianospelen was mijn enige redding

ZIJ

Een paar dagen later vond ik de verscheurde envelop in de prullenbak

Zij wacht op een reactie, maar hij zegt niets.

ZIJ

Wil je nu bij haar graf kijken?

Hij verroert zich niet.

HIJ

Waarom bleef jij dan bij haar?

ZIJ

Jij liep van ons weg en toen heb ik gekozen

HIJ

Nee

Jij hebt niet gekozen

Je bent niet in beweging gekomen

Dat is iets anders

ZIJ

Ik ben tevreden met wat ik hier heb

HIJ

Dat geloof ik niet

En ik vraag me af of je het zelf wel gelooft

ZIJ

Je luistert niet

Ik had het goed met haar

Ik had het goed met haar

Ik had het goed met haar

Is het moeilijk voor je dat ik het goed met haar had?

HIJ

Je hebt zoveel kracht

Jij bent zoveel slimmer

ZIJ

Waarom zeg je dat?

HIJ

Weet je dat jij mijn voorbeeld was?

Jij inspireerde mij om weg te gaan

Weg van haar

Jij had iets vastbeslotens in je ogen

Jij keek naar de schepen aan de horizon

Dat onbewoonde gebied

Waar niemand woont

Waar iedereen op doorreis is

De doorreis

Dat is alles

ZIJ

Zo bedoelde ik dat niet

HIJ

Je had gelijk

Ik wil je laten zien dat je gelijk hebt

Iedere keer dat ik in een vliegtuig zit en opstijg ben ik opgelucht

Ik ben vrij

Ik ben los

Ik vlieg, ik land, ik speel

en ben steeds net op tijd weer weg

Voordat mensen bepalen wie ik ben

Wie ik ben en wat ik zou moeten zijn

Voordat de aarde aan me begint te trekken

Stijg ik weer op

ZIJ

Voor mij is dat niet zo makkelijk als voor jou

Ik wist niet waar ik terecht zou komen

Hoe ik me moest gedragen

Wat er van me verwacht werd

Ik sprak de taal niet

Ze zwijgen.

ZIJ

Je vroeg waarom ik bij je moeder bleef

Ik bleef bij haar

Ik wilde bij haar blijven

Ik wilde niets anders dan dit

Ik wilde hier zijn

Ik wilde met moeder zijn

Met haar, met moeder

Moeder was goed voor mij

HIJ

Met moeder

Waarom zeg je moeder?

Je praat alsof het jouw moeder was, maar het is mijn moeder

ZIJ

Ze was als een moeder voor mij

HIJ

Het is prima dat jullie het goed hadden, maar je bent mijn zus niet

ZIJ

Ik had het kunnen zijn

HIJ

Jij zal nooit mijn zus zijn

Nooit, nooit, nooit

Ze zwijgen.

HIJ

Ik had gedacht

Als wij elkaar weer ontmoeten dan kunnen we

Hij valt stil.

ZIJ

Dan kunnen we wat?

HIJ

Dat we weer nieuw voor elkaar kunnen zijn

ZIJ

Zo makkelijk gaat dat niet

Al die nieuwe dagen, nieuwe jaren

Nieuwe plaatsen zelfs

Ze zijn zo verraderlijk

Doen ons geloven dat alles weer nieuw kan zijn

Maar dat is niet zo

Het is zo –

Net zei jij ook iets over een vorig leven

Wat zei jij?

Iets als

‘Dit huis is net een vorig leven’

HIJ

Heb ik dat werkelijk gezegd?

ZIJ

Jij hebt in het huis gewoond

Met je moeder

Met mij

Wij zouden die herinneringen moeten koesteren

HIJ

Het is iets in jouw gezicht

Dat breekt open

En dan ineens trek je naar binnen

Hoe dichterbij ik kom, hoe dieper jij in jezelf terug kruipt

Jij maakt altijd twee stappen

Een vooruit, een achteruit

Die blik die je me geeft, terwijl je tegelijk naar binnen tuurt

Ze zwijgen.

HIJ

Het was ooit anders

Ik denk niet dat jij toen wist hoe je jezelf kon verhullen

Een beeld van jou is me altijd bijgebleven

Je bent een paar weken bij ons in huis

Ik loop de kamer in en zie je daar staan

Met je rug naar me toe, bij de deuren naar de tuin

Door de openstaande deuren voel ik zacht de zomeravond

Je lijkt niet op te merken dat ik achter je in de kamer sta

Dan hoor ik dat je zacht fluistert

Woorden

Nieuwe woorden

In onze taal die nieuw voor je is

Met aandacht spreek je langzaam woorden uit

Gras

Boom

Vogel

Vijver

Gras

Boom

Vogel

Vijver

Gras

Boom

Vogel

Vijver

Je oefent

Je klinkt breekbaar

Zoekend

Dat verzamelen van nieuwe woorden

Gras

Boom

Vogel

Vijver

ZIJ

Dus jij bekeek mij stiekem?

HIJ

Nee

Ik luisterde vooral naar jou

ZIJ

Deed je dat vaker?

Ze zwijgen.

HIJ

Wat heb je?

ZIJ

Ik krijg het koud

HIJ

Wil je mijn jas?

ZIJ

Nee

Het gaat wel

HIJ

Neem mijn jas

Het is geen moeite voor me

ZIJ

Laat maar

Dat is niet nodig

Ik denk niet dat ik dat wil

HIJ (*reikt zijn jas aan*)

Kom hier

ZIJ

Je luistert niet

Ik zei, nee

Laat maar

Ik denk niet dat ik dat wil

Hij trekt zijn jas weer aan.

HIJ

Zien we er niet belachelijk uit in deze rouwkleding?

Ze lachen.

ZIJ

Je hebt nog niets over mijn jurk gezegd

HIJ

Het is een mooie jurk

ZIJ

Zie je het niet?

Het is moeders jurk

HIJ

Hoe kan je dat doen?

ZIJ

Ze liet me haar jurken na

Na haar dood ben ik jurken gaan dragen

HIJ

Ik weet nog hoe ze je soms aankleedde als een pop

Ze verkleedt je als een pop

Eerst kleedt ze je aan

Dan moet je door de kamer lopen

ZIJ

Zij vroeg mij of ik haar jurken wilde aantrekken

Ik zag dat als een blijk van erkenning

Mijn schoonmaakshirts inruilen voor haar jurken

HIJ

Moeder roept mij

Ik moet op de bank zitten

Als moeder roept

moet ik op de bank zitten

Kijken hoe jij door de kamer loopt

Als een pop door de kamer loopt

Zij wil dat ik naar jou kijk

ZIJ

Het was een spel

HIJ

Spel, spel

Je kan de werkelijkheid ook mooier maken

ZIJ

Voor mij was het een spel

Van een moeder en een dochter

Het spel van moeder en dochter

HIJ

Jij staat naast me terwijl ik op de bank zit

Jij loopt rondjes door de kamer, terwijl mijn moeder lacht

Hard lacht en ik naar je moet kijken

En dat noem jij een spel?

ZIJ

Mis jij haar?

Hij geeft geen antwoord.

ZIJ

Ik vraag je of je haar mist

Hij denkt daar over na, geeft geen antwoord.

ZIJ

Ik vraag me af of jij wel naar haar graf durft te kijken

Ze zwijgen.

HIJ

Wanneer moeder de vleugel laat komen krijg ik ruzie met haar

Ik zeg dat ze alles bepaalt

Zomaar mijn oude piano heeft laten vervangen

Ze vindt me ondankbaar

Eist dat ik voor haar speel

Ze schreeuwt je naam door het huis

Ze wil dat jij de partituur omslaat

Ik zeg dat ik dat zelf kan

Maar ze commandeert je naast me te gaan staan

ZIJ

Zij vond het heerlijk ons zo te zien

Ze heeft me dat later gezegd

Ze stond bij de vleugel en zei plotseling

‘Het is jammer dat hij weg is

Het was mooi om hem te zien spelen

Hij speelde en jij sloeg de partituur om'

HIJ

Zij geniet daarvan

Net zoals zij ervan geniet als jij mij bijlicht wanneer ik lees

ZIJ

Dat was mijn werk

HIJ

Het is altijd dezelfde verhouding

Ik zit, jij staat

Zij tegenover ons

Zij kijkt naar ons

ZIJ

Omdat ze graag naar ons keek

HIJ

Ik zit, jij staat

Ik lees, jij doet de lampen aan

Ik eet, jij kookt

Ik slaap, jij stoft

Ik zon, jij hangt de was op

Ik speel piano, jij slaat de bladzijde om

Zij tegenover ons

Altijd tegenover ons

Kijkt naar ons

Houdt ons in de gaten

Zij ziet een vlek op zijn mouw.

ZIJ

Je hebt een rode vlek op je mouw

HIJ

Vast van de bramenstruiken

ZIJ

Wacht... (*wil hem aanraken*)

HIJ

Nee

Laat maar

Dat hoef jij niet te doen

Wat ik niet snap is dat ze daar op onze plek begraven ligt

ZIJ

Ik kan dat heel goed schoon krijgen

HIJ

Wat is haar idee erachter?

Deed ze dat om mij te pesten?

Om zichzelf onmisbaar te maken?

ZIJ

Natuurlijk niet

Ze wilde dichterbij je komen

Kom hier

HIJ

Het is maar een vlek

ZIJ

Dat kan niet

Dat krijg je er nooit meer uit

HIJ

Dat geeft niets

Ik heb meer overhemden

Waarom ging jij er niet tegenin?

Waarom hield jij haar niet tegen?

ZIJ

Waarom iemand tegenhouden die goede bedoelingen heeft?

HIJ

Ik trek zo weer iets anders aan

Er zijn genoeg mensen bij het hotel die -

ZIJ

Hou toch op

Ik kan er nu toch even naar kijken?

HIJ

Nu staat ze weer tussen ons in

Ik word hier zo gek van

Ik ben toch duidelijk

Ik zeg je dat je het moet laten

ZIJ

Laat me ernaar kijken

Laat me je arm zien

Laat me je arm zien

HIJ

Laat het, verdomme

Als ik zeg dat je het moet laten

dan moet je het ook laten

Ze zwijgen.

ZIJ

We waren samen in de woonkamer

Jij zat achter de piano

Je handen in je schoot

Je keek naar buiten

Je gezicht naar opzij gedraaid

Ik stond een paar meter achter je in de kamer

Ik keek naar je

Ik keek naar je rug

Je schouders

Je licht gedraaide nek

Ik vroeg of je voor me wilde spelen

Je schrok niet op

Je draaide je terug naar de vleugel

Begon te spelen

Ik liep naar je toe

Tot naast je

Ik keek naar je handen

Als vanzelf knikte je

En ik draaide de partituur om

Je greep me bij mijn pols

Stond op

Zo stonden we tegenover elkaar

Mijn pols geklemd in jouw hand

Jij leunde naar me toe

Jij kuste mij

Jij kuste mij

Terwijl de deur openging

Kuste jij mij

Terwijl moeder in de deuropening stond

Kuste jij mij

Daar stond moeder

Ze zag ons

Ze stond middenin de kamer

En ze zag ons

Ze kuchte

Een zachte droge kuch

Je lichaam werd hard

In een ruk draaide je je van me weg

Je keek op en zag haar

Jullie keken naar elkaar

Vastgeklonken

Dan

Alsof je je uit het moment los had gescheurd

Rende je door de tuindeuren naar buiten

De autodeur sloeg dicht

Ik bewoog niet

Ik keek niet naar buiten

Ik kon niet bewegen

Ver achterin de kamer keek moeder naar mij

Langzaam liep ze op me af

Vlak voor me stond ze stil

Ze strekte haar hand uit

Liet haar hand zacht op mijn wang rusten

Ze kustte me

Ze kustte me zacht

Ik liet me tegen haar aanvallen

Ze nam me in haar armen

Zij zwijgen.

HIJ

Kom vanavond naar het concert

ZIJ

Vanavond?

HIJ

Ik wil voor je spelen

Ze lacht.

ZIJ

Soms vergeet ik dat jij in de muziek leeft

Elke dag, ieder moment

HIJ

Jij weet hoe ik vroeger voor je speelde

Zo speel ik nog steeds

Ik knik nog steeds als ik de partituur omsla

ZIJ

Alle zalen die avond aan avond vol zijn

Meer dan honderd dagen in het jaar

Zalen vol vreemde mensen

Ik zou niet weten hoe ik me daar moet gedragen

HIJ

Kom vanavond

Ik zet je in de coulisse

Tegenover me

Zodat ik naar je kan kijken

Naar je kan knikken

Voor je kan spelen

ZIJ

Wie staan er allemaal in de coulisse?

HIJ

Jij

Alleen jij staat daar

ZIJ

Op andere avonden in andere steden?

Wie staat er dan in de coulisse naar je te kijken?

Naar wie kijk jij?

HIJ

Doet dat er toe?

ZIJ

Waarschijnlijk niet

HIJ

Ik neem je mee vanavond naar het concertgebouw

Ik speel, jij luistert

Ik zit, jij staat

ZIJ

Wie ben ik als ze vragen wie je meegenomen hebt?

HIJ

Ze vragen niets

ZIJ

Ze zijn het dus gewend dat je vrouwen meeneemt

Hij reageert niet.

ZIJ

Je geeft het dus toe?

HIJ

Ben je jaloers?

ZIJ

Nee, ik ben niet jaloers

Allang niet meer

HIJ

Volgens mij ben je jaloers

Maar

Ik wil voor jou spelen

Vanavond wil ik voor jou spelen

ZIJ

Probeer jij me te verleiden?

HIJ

Wil je dat graag?

ZIJ

Denk jij dat ik nog verliefd op je ben?

HIJ

Ik zou je graag meenemen

Ze zwijgen.

ZIJ

Jij bekijkt me dus stiekem

Gras

Boom

Vogel

Vijver

Gras

Boom

Vogel

Vijver

Gras

Boom

Vogel

Vijver

DEEL 3

Hij kijkt naar de stad.

HIJ

Moet je de stad zien liggen

Zo ingesloten

Eeuwen lang een veilige plek

Moeilijk te bereiken voor de vijand vanaf de zee en over bergen

Nu is het andersom

Vijanden nestelen zich in de stad

ZIJ

Ze zijn begonnen aan de bouw van een muur

Zie je de rivier?

In het westelijke deel

Daar zijn ze begonnen

HIJ

Ik hoor helikopters

Ik denk ze al een tijd te horen

Maar ik kan ze niet zien

Nu denk ik ze steeds duidelijker te horen

De wind is onze kant opgedraaid

ZIJ

Eerst een waarschuwing op de radio

Dan een straat die wordt afgezet

Dan een muur die steen voor steen wordt opgebouwd

Alles verandert zo geleidelijk dat het niet werkelijk lijkt te gebeuren

De man op het vliegveld had gelijk

HIJ

Welke man?

ZIJ

De douanebeambte

Die zei dat er dreiging is

HIJ

Ik kan toch wel vliegen?

ZIJ

Ze treffen maatregelen

HIJ

Maar ze zullen toch alles doen om het vliegveld open te houden?

ZIJ

Wil je dan nu niet naar haar graf kijken?

Ze zwijgen.

HIJ

Zo vaak dacht ik haar te zien in het publiek

Overal waar ik speelde

Het werd een obsessie

Ik wist zeker dat ze er zat

Ik wist het zeker

Al woonde ze een wereld weg van waar ik speelde

Het werd steeds erger

Ik dacht dat ik gek werd

Het dwangmatig om me heen kijken in de foyers

De zweetuitbraken wanneer ik haar profiel herkende in vreemde

vrouwen

Die massa vrouwen

Allemaal met hun grijze, opgestoken haren

Hun priemende ogen

Ik durfde het podium niet op

Ik kon het publiek niet in kijken

Haar ogen op mijn handen gericht

Haar vinger die de maat mee tikt op de leuning van haar stoel

Haar zucht in de stilte na het slotakkoord

ZIJ

Ik heb haar aangeboden om naar je te komen kijken

HIJ

Heb je dat werkelijk geprobeerd?

ZIJ

Ze wilde niet

Het is me niet gelukt haar over te halen

HIJ

Ze wilde me niet zien?

ZIJ

Ze was bang

HIJ

Bang waarvoor?

ZIJ

Bang dat je haar zou ontkennen

HIJ

Zei ze dat?

ZIJ

Dat hoefde ze niet te zeggen

HIJ

Wat deed ze toen jij over mij begon?

ZIJ

Niets

Ze liep van tafel

Verder niets

Ze liep weg

We hebben er nooit meer over gesproken

HIJ

Jij liet het erbij zitten?

ZIJ

Wat kon ik anders doen?

Het was kwetsend geweest om het haar nog een keer te vragen

HIJ

Wanneer ze was gekomen

Dan had ik afscheid kunnen nemen

Rust kunnen hebben

Nu ligt ze onder de grond

ZIJ

Waarom ben je nooit teruggekomen?

Ik denk dat ze graag had gezien dat jij je met haar zou verzoenen

HIJ

Ik heb me verzoend met het niet kunnen verzoenen

Ik heb er vrede mee

Al die keren dat ze me meenam toen ik klein was

Naar verjaardagen, bruiloften, concours

om voor volwassenen te spelen

Al die keren dat ze me meenam toen ik volwassen was

Naar verjaardagen, bruiloften, concours

om voor volwassenen te spelen

En zij maar steeds de complimenten in ontvangst nemen

Ik heb haar de muziek gegeven

Ik heb haar de muziek gegeven

Ik heb haar de muziek gegeven

Ik heb haar de muziek gegeven

Ik heb haar de muziek gegeven

ZIJ

Ben je nou kwaad?

HIJ

Nee, maar ik heb haar de muziek gegeven

ZIJ

Jawel

Je bent kwaad

HIJ

Ik ben niet kwaad

ZIJ

Ik hoor het aan je stem

HIJ

Nee, echt niet

Ik ben niet kwaad

ZIJ

Waarom doe je dan zo?

HIJ

Hoe bedoel je?

Ik doe toch niets

ZIJ

Jawel

Je doet verongelijkt

HIJ

Dat doe ik niet

Dat ben ik niet

ZIJ

Goed

HIJ

Wat wil je van me horen?

Verongelijkt

Ik ben niet verongelijkt

Maar het is goed

Ik voel me goed

Jij gelooft me niet

Ik zie het aan je

Jij gelooft me niet

ZIJ

Na moeders dood dacht ik

Hoe zou het zijn als jij hier bent?

Jij die haar kent zoals ik haar kende

Wij kunnen over haar praten

Het enige dat ik wil is dat je naast me staat

Dat wij alles aan elkaar vertellen

Dat we elkaar steunen

Dat we elkaar begrijpen

Dat wij naar elkaar luisteren

Dat wij op de tast een weg kunnen vinden

Om over haar te praten

HIJ

Ik ben moe

Heel moe

Ik ben uitgeput

ZIJ

Soms sta ik hier

Ik zie de stad

Maar de stad ziet mij niet

Ik weet dat moeder onder de grond ligt

Ik weet dat zij hier ligt

Zij weet niet dat ik hier sta

Het is zo stil

Haar dood is zo verschrikkelijk stil

Ze zwijgen.

ZIJ

Jij schaamt je voor mij

HIJ

Ik schaam me niet voor jou

ZIJ

Toen jouw moeder ons betrapte, ben je uit schaamte weggerend

En je schaamt je nog steeds

HIJ

Zij wilde niet dat we samen zijn

Niet op die manier

ZIJ

Moeder heeft nooit uitgesproken dat wij niet samen kunnen zijn

Dat zit allemaal in jouw hoofd

HIJ

Ook al zei ze het niet

Ze liet het blijken in al haar handelingen

Ze keurde het af

Ze was bang om ons allebei te verliezen

Liever een van ons tweeën kwijtraken

Dan ons allebei

Zij zorgde ervoor dat we nooit gelijk aan elkaar konden zijn

Ik zat, jij stond

Ik speelde piano, jij sloeg de partituur om

Ik zat op de bank, terwijl jij de pop moest zijn

Ik de pianist, jij de pop

Voelde jij dan niet ook hoe ze ons vernederde?

ZIJ

Nee, zo heb ik dat niet gevoeld

HIJ

Ze had ons nodig om gelukkig te zijn

Of op zijn minst één van ons

Ze eiste alles op

ZIJ

Kun je niet eindelijk toegeven dat het fout was om weg te gaan

Kun je dat niet toegeven?

Na veertien jaar

Na al die tijd

Kun je het dan niet eindelijk eens toegeven?

Hij denkt na over een antwoord.

HIJ

Weet jij wat er toen echt is gebeurd?

Ik liep de tuin in

Ik stapte de auto in

Zat daar stil

Keek naar het huis

Wist niet wat ik moest doen

Ik wachtte op iets

Dat er iets zou gebeuren

Tevergeefs

Ik wachtte tot jij naar buiten zou komen Of dat ik weer naar binnen

zou kunnen gaan
Ik wachtte op een beweging
Een sein
Maar niets gebeurde
Ik keek de kamer in
Ik zag een stukje van de vleugel
Van jouw rug
Jij stond met je rug naar mij toe
Ik zag dat ze voor je kwam staan
Moeder pakte je vast
Jij deed niets
Moeder pakte je gezicht vast
Ze kuste je
Op je mond
Lang, heel lang
Een ijzige kus
Totdat zij jou losliet
Langs je heen naar buiten keek
Met de kin omhoog

Me recht in de ogen keek

Haar ogen groot als een krater na een explosie

Keek zij me een tijd vol minachting aan

Het leek eindeloos te duren

Totdat zij een arm om je heen sloeg

Toen stierf er iets in mij

Hij neemt haar, in een uitzinnig heftige beweging in zijn armen. Zij staat daar roerloos, als een pop net zoals ze daar stond toen de moeder haar kuste. Hij trekt haar hoofd naar zich toe, kust haar. Hij gaat over haar lichaam. Ze draait haar hoofd weg. Ze maakt zichzelf uiterst traag los uit zijn omhelzing.

ZIJ

Wacht

Wacht even

Misschien hebben wij ons vergist

Wij waren nooit geliefden

Wij zijn nooit op dat punt gekomen

Misschien is dit niet voor ons

Of niet voor mij nu

Het spijt me

Ik kan het niet

Ik zou willen dat ik het kon

HIJ

Waarom ben jij zo hard voor jezelf?

Ze zwijgt, lijkt te zoeken.

ZIJ (*plotseling stellig*)

Ik ben veranderd

Hij verwijdert zich.

ZIJ

Nu niet weggaan

Zo bedoel ik het niet

Ik bedoel –

Ik heb meerdere malen gezegd

Moeder en ik zijn naar elkaar toegegroeid

De verhouding veranderde

Ik veranderde daarin mee

Ik werd iemand anders

Iemand die jij niet kent

En nu ben jij hier

Zomaar ineens

Na al die tijd

Na al die tijd waarin ik wilde dat je zou komen

Nu je er bent is het ineens zo –

HIJ

Wat?

ZIJ

Ik weet het niet

Even is ze verloren, leeg. Hij troost haar, slaat een arm om haar heen.

HIJ

Alles wat ik vandaag voor je deed was oprecht

ZIJ

Ik was oprecht

Ik ben oprecht

Helemaal oprecht

HIJ

Ik ken jou

Alles aan je

Toen wij elkaar voor het eerst zagen was het er meteen

Die herkenning

Het gevoel was er vandaag weer en het gevoel liegt niet

Mijn gevoel heeft me nooit in de steek gelaten

Zij reageert niet.

HIJ

Heb jij ooit om mij gegeven?

ZIJ

Ik geef om je

HIJ

Waarom kunnen we niet weer nieuw voor elkaar zijn?

ZIJ

Het heeft geen zin

Niet op deze manier

Ik geef om jou, maar niet op deze manier

Meer zoals broer en zus om elkaar geven

Hij verwijdert zich.

HIJ

Ik verkoop het huis

Ik ga het huis verkopen

ZIJ

Blijf hier

Blijf hier

Nu niet weggaan

HIJ

Ik ga het huis verkopen

ZIJ

Wij hebben een verleden nodig

Het maakt niet uit wat voor verleden het is

Dat we er een hebben

En dat wij die delen

Dat is het belangrijkste

HIJ

Je kan iemand niet dwingen hetzelfde verleden te hebben

Je kan niemand dwingen dezelfde herinneringen te hebben

ZIJ

Ik kom uit een plaats die koolzwart was

Alles koolzwart

De huizen, de winkels, de school

Het laatste beetje gras wat er over is, koolzwart

Zelfs de bergen die onze plaats omringen

Koolzwart

Er staat een fabriek met een grote schoorsteen

De fabriek waar mijn vader en broer werken

Mijn vader is kortademig, hoest veel

Op een avond komt mijn broer alleen thuis

Hij vertelt dat vader dood is

Er wordt snel besloten dat ik weg moet om geld te verdienen

Die nacht rijdt mijn broer me naar de grens

Hij zet me af bij een verlaten boerderij

Er staan meer mensen

Een man telt met hoeveel we zijn en zegt ons achter hem aan te lopen

In stilte gaan we de grens over

Van dit vreemde land

Als het licht is komen we bij een station

Het is druk in de trein

Ze spreken hard

Ik versta ze niet

Ik versta de taal niet

Ik kijk uit het raam

Een vreemd landschap

Ik ben helemaal alleen

Ik ken niemand, ik spreek niemand, ik ben niets en niemand

Ik heb dat toen een keer meegemaakt

Ik wil dat niet nog eens meemaken

Ze zwijgen.

HIJ

Al veertien jaar heb ik dezelfde nachten

De nachten in identieke hotelkamers

Waar ik rond vier uur wakker schrik

Mijn lichaam terugvind op een wit hard bed

En me afvraag waar ik ben

Voor mijn bed vaag de contouren van meubels

Lichten uit onbekende steden trekken via de kieren tussen de
gordijnen de kamer door

Roze licht afkomstig van flikkerende billboards

Even trekt het licht de meubels in mijn kamer uit hun schaduw

Van hun plek

Laat ze dan weer grijs verduisterd achter

De donkere hotelkamers

De strakke bureaus

De televisies

De leren fauteuils donker in de hoek

Al de spullen die mij steeds weer omsluiten

Ze zijn levenloos

De kamers stoten me af

Willen mij niet

Of erger

Weten niet dat ik besta

Ik denk aan je en ik verlang naar je

Ik verlang naar je als ik voel dat ik verdwijn

Op zulke momenten

Op de rand van een bed

Besef ik

Dat ik altijd naar je heb verlangd

Wij zijn van dezelfde stof gemaakt

Jij en ik

ZIJ

Nee

Wij zijn niet van dezelfde stof

Jouw zwart is niet mijn zwart

Ze zwijgen.

ZIJ

Ik zou je graag weer eens piano zien spelen

HIJ

Ik wil zo graag voor je spelen

Ik weet zeker dat je me dan weer zou zien zoals je mij vroeger zag

ZIJ

Waar speel je je volgende concert?

HIJ

Ver weg

Geen idee op welk continent

Pas als ik op het vliegveld sta, weet ik waar ik naartoe moet gaan

ZIJ

Dus je blijft niet?

Hij wil haar aanraken, zij beweegt zich in een reflex weg.

ZIJ

Ik dacht dat wij alles hadden

Een huis

Een moeder

Een verleden

Maar wij hebben niets

Niets meer

HIJ

Morgen moet ik verder

Slaap bij mij in het hotel

In de verte klinken een paar schoten. Een echo in de bergen.

Dan klinkt een explosie, onmiskenbaar deze keer. Beiden schrikken. Ze kijken naar beneden.

HIJ

Wat was dat?

Is het wat ik denk dat het was?

ZIJ

Ik weet het niet

Het lijkt

Het lijkt wel –

HIJ

Ambulances

Brandweer

Overal sirenes

ZIJ

Vallende stenen

Wolken van gruis

Asgrijze stofregen

HIJ

Wat gebeurt er met deze stad?

ZIJ

Zie je de boom daar

Er staat een boom in brand

De bladeren

De takken

De bast

Krullen zich op

Knetteren

Een hoge sissende toon

HIJ

Hoor je de dieren?

De krijsende dieren

Dieren uit de dierentuin

In doodsangst

ZIJ

De arme dieren zitten vast

Gevangen achter de tralies

Achter glas

HIJ

Voor mij is het alsof ik het gehuil van de wolven hoor

Die in hun kooi tekeergaan

Met hun nagels in de stenen muren klauwen

ZIJ

Ik denk aan de apen die in paniek zijn

Die tot hoog in de touwen klimmen

De hemel al kunnen ruiken

Maar plots een net boven hun hoofd vinden

HIJ

Ik moet hier weg

ZIJ

Je kunt niet naar beneden nu

Je kan de stad niet in nu

HIJ

Maar ik moet

Ik moet naar het hotel

Een nieuw overhemd aantrekken

Die bramenvlek

Ik heb een vlek op mijn hemd

Ik moet een nieuw overhemd aantrekken

Voordat het concert begint

ZIJ

Je concert?

Denk je dat het concert wel doorgaat?

HIJ

Ik moet me gaan omkleden

ZIJ

Dat is onmogelijk

Het concert kan toch onmogelijk doorgaan

HIJ

Weet ik veel

Denk je dat het vliegveld nog open is?

ZIJ

Wat zal er met het huis gebeuren?

Met deze grond?

Aarde, gras?

HIJ

Is dit werkelijk aan het gebeuren?

ZIJ

Ik kan niet geloven dat dit gebeurt

*Voor het eerst draait hij zich om en kijkt naar het graf van zijn
moeder.*